

PM angående Säve flygplats

Till:

Försvarsminister Pål Jonson

Minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin

Avsändare: Måns Theorin, Ordförande, Aeroklubben i Göteborg

Sammanfattning

Castellum AB, markägaren till Säve flygplats, har beslutat att under 2024 stänga flygplatsen för flygplanstrafik i syfte att exploatera marken för verksamheter inom logistik och industri. Göteborgs kommun arbetar med detaljplaner för området med anledning av markägarens önskan att exploatera marken. Göteborgs kommun har ställt frågor till försvarsmakten om flygplatsens militära betydelse utan att dessa blivit besvarade.

Säve flygplats är idag en av Sveriges mest trafikerade flygplatser. Flygverksamheten vid Säve flygplats utgörs till största delen av samhällsviktigt flyg samt av pilotutbildning. De samhällsviktiga verksamheter som hotas av flygplatsens nedläggning berör militärt och civilt försvar samt krishantering, det vill säga inom försvarsdepartementets ansvarsområden.

Dessutom bör utformning av Säve flygplats, dess infrastruktur och läge göra flygplatsen mycket betydelsefull att bevara för det militära försvaret. Vi anser det därför vara **brådskande** att regeringen och försvarsdepartementet agerar för att undvika att infrastruktur och verksamheter vid Säve flygplats permanent förstörs.

Säve flygplats idag

Säve flygplats är en av de mest trafikerade flygplatserna i Sverige. Sett till antalet starter och landningar hamnar Säve flygplats inom topp 5 bland Sveriges flygplatser. Huvuddelen av flygrörelserna härrör från samhällsviktigt flyg eller pilotutbildning.

Banans skick är mycket bra, bättre än de flesta av Swedavias banor. Andra uppgifter har förekommit i media. Banan är byggd med förstärkning för militär användning

Samhällsviktig flygverksamhet

Vid Säve opererar förutom samhällsviktig helikopterverksamhet såsom polis-, ambulans och sjöräddningshelikoptrar även följande samhällsviktiga flygplansverksamheter:

- 414:e Hemvärnsunderättelsekompaniets flygtropp
- Sjöbevakning på uppdrag av Marinens sjöövervakningcentral
- Skogsbrandbevakning på uppdrag av Länsstyrelsen
- Frivilliga flygkårens flyginsatsgrupper (Särskilda flyguppdrag beställda av bl.a. MSB och kommuner vid tex naturkatastrofer)
- Storm Heliworks AB som genom avtal med MSB har sina helikoptrar i beredskap för skogsbrandbekämpning m.m. Storm flyger också helikoptrar för besiktning och underhåll av kraftledningsgator.

För utförligare beskrivning av dessa verksamheter och dess betydelse se dokumentet *“Sammanställning av ideellt utförd samhällsviktig flygverksamhet vid Säve Flygplats”*

Pilotutbildning

Följande pilotutbildningsverksamhet förekommer idag vid Säve flygplats:

- Svensk pilotutbildning, SPU
Sveriges största flygskola som utbildar kommersiella piloter för både flygplan och helikoptrar.
- Två klubb-baserade flygskolor som utbildar privatpiloter.
Dessa piloter utgör rekryteringsbas för det ideellt drivna samhällsnyttiga flyget såsom skogsbrandbevakning, sjöövervakning och hemvärnsflyg
- Kontinuerlig vidareutbildning av helikopterpiloterna vid polis-, ambulans- och sjöräddningshelikoptrarna

Konsekvenser vid stängning av Säve flygplats

Konsekvenser för ideell samhällsviktig flygverksamhet

En ombasering av den samhällsviktiga flygplanstrafiken från Säve skulle till att börja med vara svår att genomföra, då de flygfält som finns i närheten ofta är maximalt utnyttjade vad gäller hangarplatser och miljötillstånd. Landvetter flygplats har inget regeringsuppdrag att ta emot den aktuella trafiken. De piloter som idag sköter dessa verksamheter på ideell basis och som ofta är boende i storgöteborg skulle med hänsyn till inställelsetider inte kunna fortsätta driva verksamheterna. Sjöövervakningen har en stor fördel av att utgå från en kustnära flygplats för att kunna operera längre tid över havet. Att skogsbrandbevakningen över Göteborg och södra bohusslän utgår från Göteborg är också betydelsefullt eftersom många terrängbränder orsakas av mänsklig aktivitet som är stor runt Göteborg.

Betydelse av pilotutbildning vid Säve flygplats

Flygskolan Svensk Pilotutbildning (SPU) som är baserade på Säve flygplats är den största flygskolan i Sverige som utbildar kommersiella piloter för flygplan och helikoptrar.

Verksamheten har därför stor betydelse för att förse de svenska flygbolagen med piloter. Eftersom elektriska regionala flygplan troligen kommer att vara verklighet inom en snar framtid så kommer behovet av piloter och pilotutbildning att öka.

Utbildningen av helikopterpiloter vid Säve är kritisk för att förse hela Sverige med piloter till de samhällsviktiga helikoptertrafiken i form av polis, ambulans och sjöräddningshelikoptrar. När det gäller den klubb-baserade utbildningen av privatpiloter så är den nödvändig för att på sikt personalförsörja det samhällsviktiga ideella flyget.

Säve flygplats militära betydelse

Som redan nämnts så är Säve en viktig bas för såväl hemvärnsflyg som sjöövervakning. Sjöövervakningen verkar skarpt på veckobasis även i fredstid. Förutom bevakning till havs så är denna verksamhet en viktig del i ytövervakning av Göteborgs hamn, farleder och skärgård i fredstid såväl som under kris eller krig.

Vilken betydelse Säve flygplats har för det militära försvaret kan förstås bara besvaras av personer med insyn i Sveriges försvarsplanering. Följande resonemang baseras på diskussioner med sakkunniga verksamma i föreningen för Göteborgs försvar. Syftet är att visa på vikten av att Säve flygplats militära betydelse utreds innan infrastrukturen blir förstörd för all framtid.

Säve flygplats kan i militära sammanhang även användas för:

- Alternativ baseringsplats för stridsflyg
- Start- och landningsplats för större spaningsdrönare
- Tillsammans med Göteborgs hamn utgöra mottagningsplats för allierade styrkor

Geografiskt läge

- Säve flygplats är geografiskt en utmärkt utgångspunkt för spaningsuppdrag med flyg över Skagerrak och Kattegatt. Detta för såväl bemannade som obemannade flygfarkoster. Detsamma gäller spaning för ytövervakning av den extremt viktiga hamnen och dess farleder.
- Närheten till Göteborgs hamn gör att verksamhet vid Säve flygplats kan skyddas av samma luftvärnsskydd som även täcker hamnen
- Placeringen på Sveriges västkust är förstås fördelaktigt för att ta emot stöd från allierade. Flygplatsen ligger långt från ett eventuellt militärt hot från öster samtidigt som stöd från allierade kan förväntas i huvudsak anlända från väster.

Omgivande terräng

Då området runt Säve flygplats tidigare varit flottilj område finns mycket militär infrastruktur och terrängen lämpar sig väl för etablering av militär utbildningsverksamhet. Skjutbanorna finns kvar och dessa utgör redan idag riksintresse för totalförsvaret. På kort sikt skulle terrängen runt Säve flygplats kunna användas för militär övningsverksamhet. Tillgången på övningsterräng för de militära förbanden i göteborgsområdet är i dagsläget mycket begränsad.

Säve flygplats har historiskt haft en civil sida och en militär sida som delar rullbanor. Detta är ett mycket bra exempel på hur militär infrastruktur kan nyttjas för civil verksamhet.

Bergshangarer

På Säve flygplats finns stora militära bergshangarer som är atombombssäkra och klarar mycket tunga angrepp. Allt väsentligt är intakt som tex fläktsystem, 70 ton tunga portar, och anläggningen kan återstartas med små insatser och på kort tid

Om landningsbanan bevaras kan bergshangarerna användas för exempelvis:

- Fortifikatoriskt skyddad lagring av förnödenheter, bränsle och ammunition.
- Förhandslagring av utrustning för allierade förband enligt norsk modell.

Vad regeringen och försvarsdepartementet bör göra

- Kontakta Göteborgs kommun och säkerställa att flygplatsen fortsätter att verka som flygplats och att säkra nuvarande verksamheter vid flygfältet; flygskolor, klubbverksamhet, kommersiell helikopterverksamhet etc
- Tillse att berörda myndigheter (Försvarmakten, MSB, Länsstyrelsen, etc) skriver skrivelser till Göteborgs kommun där det redogörs för Säves flygplats betydelse för staten.
- Utse infrastrukturen vid Säve flygplats till riksintresse för totalförsvaret.
- Genom Fortifikationsverket förvärva marken för Säve flygplats.
- Tillsammans med Försvarmakten utreda Säve flygplats roll att tillsammans med Göteborgs hamn verka som mottagningsplats för allierad trupp.